

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БАКАЛАВР

Кафедра політичних наук і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету урбаністики
та просторового планування
/ А. Мамедов /
30 червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

"Риторика"

(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
081	Право
	назва спеціалізації
	Будівельне та містобудівне право

Розробник(и):

Коваленко Л.Є., к.іст.н.

(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політичних наук і права
протокол №13 від 30 червня 2023 року

Завідувач кафедри

(Перегуда Є.В.).

Схвалено гарантом освітньої програми «Право»

Гарант ОП

/Гор МАМОНТОВ/

Розглянуто науково-методичною комісією спеціальності (НКМС): "Право"
Протокол №6 від 28 червня 2023 року

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ НА 2023-24 Н.Р.

шифр	Бакалавр ОПП Назва спеціальності (спеціалізації)	Форма навчання:										Форма контролю	Семестр	про Відмітка погодження
		на Кредитів	Обсяг годин [^]					Кількість індивідуальних робіт						
			аудиторних					КП	КР	РГ	р			
			Всього	Разом	у тому числі									
Л	Лр	ПЗ												
081	Право (Будівельне та містобудівне право)	3	90	30	16		14				1	3	8	

шифр	Бакалавр ОПП Назва спеціальності (спеціалізації)	Форма навчання:										Форма контролю	Семестр	про Відмітка погодження
		на Кредитів сем.	Обсяг годин [^]					Кількість індивідуальних робіт						
			аудиторних					КП	КР	РГ	р			
			Всього	Разом	у тому числі									
Л	Лр	ПЗ												
081	Право (Будівельне та містобудівне право)	3	90	20	6		14				1	3	5	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є вивчення історії риторики, опанування основних її прийомів, засвоєння студентами умінь використовувати знання з риторики у соціальному житті.

Компетентності студентів, що формуються в результаті засвоєння дисципліни

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.
Загальні компетентності	
ЗК4.	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і б письмово.
ЗК6.	Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
ЗК8.	Здатність бути критичним і самокритичним.
Фахові компетентності	
СК14.	Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Програмні результати
ПРН3.	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
ПРН10.	Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.
ПРН11.	Мати базові навички риторики.
ПРН12.	Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

Студенти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

знати:

- основні поняття і терміни риторики
- історію виникнення та розвитку риторики
- найвидатніших ораторів в історії та їх внесок у світову спадщину

риторики

- технологію взаємодії оратора з аудиторією
- етапи підготовки промови
- особливості ефективного виступу
- види та структуру промов
- принципи ведення діалогу, дискусії та полеміки

вміти:

- правильно підготувати промову
- аргументувати основні тези свого виступу
- аналізувати промови
- володіти мистецтвом публічного виступу

- використовувати ефективні засоби встановлення контакту із аудиторією
- формулювати відповіді на запитання аудиторії.

Змістовий модуль 1. Історія риторики

Лекція 1. Античні риторичні традиції.

1. Становлення та розвиток риторики у Давній Греції.
2. Особливості риторики Давнього Риму.

Рекомендована література:

Абрамович С. Д. Ораторське мистецтво давнього світу. Виникнення і розвиток риторики в Давній Греції // Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова ; М-во освіти і науки України. – Львів, 2001. – С. 9–30.

Абрамович С. Д. Римський період розвитку античного красномовства // Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова ; М-во освіти і науки України. – Львів, 2001. – С. 31–37.

Абрамович С. Д. Розвиток ораторського мистецтва у Стародавньому світі // Риторика загальна та судова : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, В. В. Молдован, М. Ю. Чікарькова ; М-во освіти і науки України. – Київ, 2002. – С. 40–69.

Арістотель. Поетика. – «Фоліо», 2018. – 160 с.

Арістотель. Політика. Поетика. - / Пер. з давньогр.: Б. Тен, О. Кислюк. — Фоліо., 2023. — 512 с.

Вандишев В. М. Ораторське мистецтво у Стародавньому світі. Передумови формування красномовства у Греції // Риторика : Експурс в історію вчень і понять : навч. посіб. / В. М. Вандишев ; М-во освіти і науки України. – Київ, 2003. – С. 40–117.

Вандишев В.М. Риторика: експурс в історію вчень і понять: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2003. – 264 с.

Гончарова О. М. Античне красномовство як дискурсивний феномен культури : монографія / Гончарова О. М. ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ : НАКККіМ, 2011. – 272 с.

Марк Аврелій. Розмисли. Наодинці з собою. Промови Марка Аврелія. – Андронум., 2021. – 116 с.

Марк Туллій Ціцерон. Про закони. Про державу. Про природу богів. – Пер. В. Литвинов. – 2020. – 393 с.

Мацько Л. І. Антична риторика. Міфологія красномовства. Види красномовства. Гомілетика

// Риторика : навч. посіб / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. – Київ, 2003. – С. 21–23, 190–220.

Мацько Л. І. Риторика Давньої Греції // Риторика : навч. посіб / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. - Київ, 2003. – С. 23–28.

Мацько Л. І. Риторика Стародавнього Риму // Риторика : навч. посіб / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. - Київ, 2003. – С. 45–46.

Навчально-методична розробка “Антична риторика” / Упоряд. Л.Л.Звонська-Денисюк. - К.: Видав.-поліграф. центр “Київ. ун-т”, 2001. - 104с.

Олійник О. Б. Цицерон про риторичне знання // Основи ораторської майстерності : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. Б. Олійник ; М-во освіти і науки України. - Київ, 2010. – С. 12–14.

- Олійник Т. І. М. Туллій Цицерон – вершина римського красномовства : [монографія] / Т. І. Олійник. – Київ: Либідь, 1990. – 92 с.
- Платон. Діалоги. — Фоліо., 2022. – 349 с.
- Плутарх. Порівняльні життєписи. — Стилет і стилос., 2023. – 480 с.
- Сагач Г. М. Історія риторики і красномовства // Риторика : посібник / Г. М. Сагач ; М-во освіти і науки України. - Вид. 2-е, перероб. і допов. - Київ, 2000. – С. 22–58.
- Ціцерон М. Т. Тускуланські бесіди. Про обов'язки. – «Апріорі», 2021. – 440 с.
- Ціцерон М.Т. Філіппіки. Катон Старший, або Про старість. - «Апріорі», 2021. – 378 с.

Лекція 2. Риторика від Середньовіччя до сучасності.

1. Історія риторики часів Київської Русі.
2. Полемічна література та особливості розвитку риторики до кінця ХІХ ст.
3. Еволюція риторики як інструменту впливу у ХХ столітті.
4. Риторика ХХІ століття: нові форми і виклики.

Рекомендована література:

- Абрамович С. Д. Ораторське мистецтво в Середні віки // Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чикарькова ; М-во освіти і науки України. – Львів, 2001. – С. 49–77.
- Абрамович С. Д. Ораторське мистецтво епохи Середньовіччя // Риторика загальна та судова : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, В. В. Молдован, М. Ю. Чикарькова ; М-во освіти і науки України. – Київ, 2002. – С. 95–143.
- Абрамович С. Д. Розвиток ораторського мистецтва в Україні // Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чикарькова ; М-во освіти і науки України. – Львів, 2001. – С. 89–109.
- Абрамович С. Д. Шляхи українського ораторського слова в ХІV–ХХ ст. // Риторика загальна та судова : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, В. В. Молдован, М. Ю. Чикарькова ; М-во освіти і науки України. – Київ, 2002. – С. 159–181.
- Борг Дж. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування. – «Фабула», 2019. – 304 с.
- Бондаренко Г. Л. Національне соціально-побутове красномовство як особливий вид усного мовлення.— Умань, 2006.
- Вандишев В. М. Красномовство у вітчизняній духовній культурі. Перші риторичні Русі // Риторика : екскурс в історію вчень і понять / В. М. Вандишев. – Київ, 203. – С. 134-155.
- Вандишев В., Перемолова О. Риторика в філософсько-комунікативному вимірі: навч. Посібн. – Кондор., 2017 – 492 с.
- Вандишев В.М. Риторика: екскурс в історію вчень і понять: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2003. – 264 с.
- Галятівський І. Ключ Розуміння. — К., 1985. Голуб Н. Б. Основи полемічної майстерності / Н.Б. Голуб // Бібліотечка "Дивослова". – 2012. – №4. – С. 60-64.
- Карнегі Д. Як здобувати друзів і впливати на людей. – «КМ-БУКС», 2022. – 256 с.
- Кінг Л. Як розмовляти будь з ким, будь-коли і будь-де. – «МонолитВіzz», 2019. – 204 с.
- Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
- Мацько Л. Вітчизняна риторика / Л. Мацько, О. Мацько // Дивослово. – 2002. – №

5. – С. 22- 27.

Маслюк В. П. Латиномовні поетики і риторики XVII першої половини XVIII ст. та їх роль у розвитку теорії літератури на Україні. К., 1983.

Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.

Олійник О. Б. Риторика в європейських країнах. Становлення національної риторики // Основи ораторської майстерності : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. Б. Олійник ; М-во освіти і науки України. - Київ, 2010. – С. 20–22, 24–26.

Овчиннікова А. П. Тенденції розвитку сучасної риторики / А. П. Овчиннікова // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. – Одеса, 2003. – Вип. 18. – С. 69-74.

Прокопович Ф. Про риторичне мистецтво // Прокопович Ф. Філософські твори. – В 3-х т. – Т.1. – К.: Наук. думка, 1979. – С. 103 – 433.

Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.

Сагач Г. М. Словник основних термінів та понять риторики. — К., 2006.

Сагач Г. М. Формування духовної культури особистості на порозі XXI ст. // Риторика : посібник / Г. М. Сагач ; М-во освіти і науки України. - Вид. 2-е, перероб. і допов. - Київ, 2000. – С. 210–251.

Сковорода Г.С. Твори: В 2 т. – К., 1972.

Хорошевський А. Промови, що змінили світ. - "Фоліо", 2021. - 314 с.

Чалдіні Р. Психологія впливу. - Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2022. – 608 с.

Чепіга І. П. Ораторське мистецтво на Україні в XVI-XVII ст. // Українська мова і література в школі. 1989. No 10. С. 64-68.

Змістовий модуль 2.

Теоретичні засади та практичне застосування риторики

Лекція 3. Роль риторики у суспільному житті та її значення для професійної діяльності

1. Наука про красномовство та її функції у сучасному суспільстві.
2. Особливості класичної риторики.
3. Види красномовства.

Рекомендована література:

Абрамович С. Д. Види красномовства та сфери його застосування // Риторика : навч. посіб. / С.Д. Абрамович, М. Ю. Чикарькова ; М-во освіти і науки України. – Львів, 2001. – С. 110–132.

Абрамович С. Д. Феномен красномовства та його різновиди // Риторика загальна та судова : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, В. В. Молдован, М. Ю. Чикарькова ; М-во освіти і науки України. – Київ, 2002. – С. 6–39.

Лісовський П. М. Суспільна риторика : навч. посіб. для студентів ВНЗ / П. М. Лісовський ; М-во освіти і науки України. – Київ : Кондор, 2012. – 244 с

Мацько Л. І. Антична риторика. Міфологія красномовства. Види красномовства. Гомілетика

// Риторика : навч. посіб / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. – Київ, 2003. – С. 21–23, 190–220.

Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. [Електронний ресурс] 2-е вид., стер. К.: Вища шк., 2006. 311с.

Олійник О. Б. Види ораторського мистецтва // Основи ораторської майстерності : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. Б. Олійник ; М-во освіти і науки України. - Київ, 2010. – С. 35–40.

Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.

Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.

Сагач Г. М. Закони риторики // Золотослів : навч. посіб. для серед. і вищ. навч. закл. / Г. М. Сагач; М-во освіти і науки України. - Київ, 1993. – С. 64–109.

Сагач Г. М. Основні жанри (роди й види) ораторського мистецтва // Риторика: посібник / Г. М. Сагач ; М-во освіти і науки України. - Вид. 2-е, перероб. і допов. - Київ, 2000. – С. 117–127.

Сагач Г. М. Словник основних термінів та понять риторики. — К., 2006.

Хоменко І. В. Еристика: Мистецтво полеміки: навч. посіб. / І. В. Хоменко; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ: Юрінком Інтер, 2001. – 192 с.

Чибісова Н. Г. Класична риторика та її розділи // Риторика: навч. посіб. / Н. Г. Чибісова, О. І. Тарасова. – Київ, 2003. – С. 63–81.

Чибісова Н. Г. Роди та види красномовства. Риторика і стиль. Суперечка, дискусія, полеміка // Риторика : навч. посіб. / Н. Г. Чибісова, О. І. Тарасова. – Київ, 2003. – С. 50–62, 82–97.

Лекція 4. Основні засади риторики

1. Фундаментальні розділи класичної риторики.

2. Особливості ефективного практичного застосування риторики.

Рекомендована література:

Вандишев В. М. Елокуція. Техніка промови як демонстрація культури оратора // Риторика: Екскурс в історію вчень і понять: навч. посіб. / В. М. Вандишев ; М-во освіти і науки України. – Київ, 2003. – С. 172–189.

Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.

Лісовський П. М. Суспільна риторика: навч. посіб.: для студентів ВНЗ / П. М. Лісовський; М-во освіти і науки України. - Київ : Кондор, 2012. – 244 с.

Мацько Л. Аргументація як розділ риторики / Л. Мацько, О. Мацько // Дивослово. – 2003. – № 10. С.55-58.

Мацько Л. І. Елокуція // Риторика: навч. посіб / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. - Київ, 2003. – С.133-170.

Мацько Л. Інтенція як розділ риторики / Л. Мацько, О. Мацько // Дивослово. – 203. – № 6. – С.63-68.

Мацюк З. С. Риторика – наука чи мистецтво? / З. С. Мацюк // Сучасна педагогічна риторика: теорія, практика, міжпредметні зв'язки : зб. наук. пр. за матеріалами наук. семінару / Львів. держ. ун-т внутріш. справ. – Львів, 2007. – С. 109-118.

Олійник О. Б. Мистецтво судових дебатів: навч. посіб. / О. Б. Олійник. - Київ : Кондор, 2010. – 258 с.

Олійник О. Б. Правова риторика: навч. посіб.: для студентів ВНЗ / О. Б. Олійник; М-во освіти і науки України. - Київ: Кондор, 2010. - 166 с.

Олійник, О. Б. Сучасна ділова риторика: навч. посіб.: [для студентів ВНЗ] / О. Б. Олійник; [М-во освіти і науки України]. – Київ: Кондор, 2010. – 166 с.

Олійник О. Б. Юридична риторика. Теорія та практика: навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. Б. Олійник, В. В. Молдован ; М-во освіти і науки України. - Київ : Кондор, 2009. - 214 с.

Онуфрієнко Г. С. Ораторія (Теорія і практика публічної промови) // Риторика: навч. посіб. для студентів ВНЗ / Г. С. Онуфрієнко ; М-во освіти і науки України. – Київ, 2008. – С. 111–282.

Онуфрієнко Г. С. Рушаймо в подорож до царини риторики. Риторика в сучасному вимірі: предметна сфера, зміст, роль у соціумі, практичне значення // Риторика : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Г. С. Онуфрієнко; М-во освіти і науки України. – Київ, 2008. – С. 5–44.

Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.

Сагач Г. М. Теоретичні засади риторики // Риторика: посібник / Г. М. Сагач ; М-во освіти і науки України. - Вид. 2-е, перероб. і допов. - Київ, 2000. – С. 59–164.

Лекція 5. Практичні аспекти риторики

1. Підготовка оратора до виступу.
2. Правила побудови промови.
3. Виголошення промови.

Рекомендована література:

Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. - Центр навчальної літератури. – 2019. – 284 с.

Абрамович С. Д. Елементи художності та літературні прийоми в мові оратора. Зовнішня культура оратора // Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чикарькова; М-во освіти і науки України. – Львів, 2001. – С. 173–208.

Абрамович С. Д. Методика та етапи підготовки промови. Логіка та емоції в промові. Типи промов // Риторика загальна та судова : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, В. В. Молдован, М. Ю. Чикарькова ; М-во освіти і науки України. – Київ, 2002. – С. 182–213, 255–261.

Абрамович С. Д. Мовленнева комунікація : підручник / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чикарькова ; М-во освіти і науки України. - Київ : Центр навч. літ., 2004. - 472 с.

Абрамович С. Д. Структура ораторського твору. Логічні та емоційні засади промови // Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чикарькова; М-во освіти і науки України. – Львів, 2001. – С. 5–172.

Вандишев В. М. Елокуція. Техніка промови як демонстрація культури оратора // Риторика : Екскурс в історію вчень і понять : навч. посіб. / В. М. Вандишев ; М-во освіти і науки України. – Київ, 2003. – С. 172–189.

Вандишев В. М. Зовнішній вигляд та особистість оратора // Риторика : екскурс в історію вчень і понять / В. М. Вандишев. – Київ, 2003. – С. 190- 237.

Вандишев В. М. Інфівеція і диспозиція. Основні етапи підготовки ораторської промови // Риторика : Екскурс в історію вчень і понять : навч. посіб. / В. М. Вандишев ; М-во освіти і науки України. – Київ, 2003. – С. 155–171.

Вандишев В., Перемолова О. Риторика в філософсько-комунікативному вимірі: навч. Посібн. – Кондор., 2017 – 492 с.

Голуб Н. Система вправ з риторики для студентів педагогічних спеціальностей / Н. Голуб // Дивослово. – 2007. – № 12. – С. 21-25.

Гриб В. П. Постановка мовного голосу : метод. рек., поради та вправи для практ. занять / В.П. Гриб; Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки [та ін.] ; уклад.: Л. С. Семенюк [та ін.]. – Луцьк :РВВ "Вежа" ВДУ ім. Лесі Українки, 2001. – 26 с.

Кацавець Р.С. Ораторське мистецтво. Підручник. – Алерта., 2021. – 250 с.

Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.

Колотілова Н.А. Логіка і риторика: ретроспектива взаємозв'язку: монографія – Центр учбової літератури, 2021. – 272 с.

Мацько Л. І. Образ аудиторії. Подолання опору аудиторії // Риторика: навч. посіб / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. - Київ, 2003. – С. 182–185.

Молдован В.В. Судова риторика: нач. Посібн. - Юрінком Інтер. 2020 – 496 с.

Олійник О. Б. Взаємодія оратора й аудиторії. Ознаки аудиторії. Контакт оратора й аудиторії // Основи ораторської майстерності : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. Б. Олійник ; М-во освіти і науки України. - Київ, 2010. – С. 67–74.

Олійник О. Прокурорська риторика: підручн. – Алерта., 2008. – 304 с.

Олійник О. Б. Стратегія оратора, її структура. Тактика оратора: принципи, способи, прийоми. Форми говоріння // Основи ораторської майстерності : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. Б. Олійник ; М-во освіти і науки України. - Київ, 2010. – С. 75–87.

Олійник, О. Б. Сучасна ділова риторика : навч. посіб. : [для студентів ВНЗ] / О. Б. Олійник ; [М-во освіти і науки України]. – Київ : Кондор, 2010.

– 166 с.

Онуфрієнко Г. С. Ораторія (Теорія і практика публічної промови) // Риторика: навч. посіб. для студентів ВНЗ / Г. С. Онуфрієнко ; М-во освіти і науки України. – Київ, 2008. – С. 111–282.

Онуфрієнко Г. С. Рушаймо в подорож до царини риторики. Риторика в сучасному вимірі: предметна сфера, зміст, роль у соціумі, практичне значення // Риторика : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Г. С. Онуфрієнко ; М-во освіти і науки України. – Київ, 2008. – С. 5–44.

Змістовий модуль 3.

Закріплення навичок із підготовки та виголошення промов різних видів

Практичне заняття 1.

Презентаційна промова.

1. Підготувати і виголосити промову на тему “Чому я вирішив/вирішила стати юристом?”

2. Відповіді на запитання аудиторії. Обговорення виголошених промов.

Рекомендована література:

Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. - Центр навчальної літератури. – 2019. – 284 с.

Абрамович С. Д. Структура ораторського твору. Логічні та емоційні засади промови // Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чикарькова; М-во освіти і науки України. – Львів, 2001. – С. 5–172.

Георгізова І. Л. Навчально-методичний посібник з дисципліни «Судова риторика». - Черкаси : Видавництво ФОП ПП Попадюк С. В., 2015. 48с.

Вандишев В. М. Зовнішній вигляд та особистість оратора // Риторика : екскурс в історію вчень і понять / В. М. Вандишев. – Київ, 2003. – С. 190- 237.

Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. [Електронний ресурс] 2-е вид., стер. К.: Вища шк., 2006. 311с.

Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. К.: Кондор, 2010. 181 с.

Олійник, О. Б. Сучасна ділова риторика : навч. посіб. : [для студентів ВНЗ] / О. Б. Олійник ; [М- во освіти і науки України]. – Київ : Кондор, 2010. – 166 с.

Освітній сайт Київського національного університету будівництва і архітектури. [Електронний ресурс]. Режим доступу: org2.knuba.edu.ua/

Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.

Шинкарук В.Д., Теслюк В. М. Основи риторики: навч. Посібн. – Ліра-К. – 2021. – 320 с.

Практичне заняття 2.

Мотиваційна промова.

1. Підготувати і виголосити промову, яка б мотивувала аудиторію до яких-небудь дій (сортувати сміття, кинути палити, провести позачергову толоку тощо).

2. Відповіді на запитання аудиторії. Аналіз та обговорення виступів.

Рекомендована література:

Абрамович С. Д. Структура ораторського твору. Логічні та емоційні засади промови // Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова; М-во освіти і науки України. – Львів, 2001. – С. 5–172.

Давиденко В.В. Основи ораторського мистецтва та ділове спілкування сучасного спеціаліста: Навч. посіб. – Вінниця: О. Власюк, 2003. – 167 с.

Карнегі Д. Як здобувати друзів і впливати на людей. – «КМ-БУКС», 2022. – 256 с.

Кінг Л. Як розмовляти будь з ким, будь-коли і будь-де. – «МонолитBiz», 2019. – 204 с.

Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. 2-е вид., стер. К.: Вища шк., 2006. 311с.

Олійник О. Б. Взаємодія оратора й аудиторії. Ознаки аудиторії. Контакт оратора й аудиторії // Основи ораторської майстерності : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. Б. Олійник ; М-во освіти і науки України. - Київ, 2010. – С. 67–74.

Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. К.: Кондор, 2010. 181 с.

Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.

Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2019. – 625 с.

Освітній портал Київського національного університету будівництва і архітектури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: org2.knuba.edu.ua/

Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.

Чалдіні Р. Психологія впливу. - Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2022. – 608 с.

Практичне заняття 3.

Промова з метою змінити переконання.

1. Підготувати і виголосити промову, яка б стимулювала аудиторію змінити переконання (винести вирок на користь звинувачуваного, відмовитися від уживання м'яса, користуватися лише альтернативними джерелами енергії тощо).
2. Відповіді на запитання аудиторії. Аналіз та обговорення виступів.

Рекомендована література:

- Дячок М.Г. Ораторське мистецтво правника. –Хмельницький: ХІРУП, 2001. – 218с
- Карнегі Д. Як здобувати друзів і впливати на людей. – «КМ-БУКС», 2022. – 256 с.
- Кінг Л. Як розмовляти будь з ким, будь-коли і будь-де. – «МонолитВizz», 2019. – 204 с.
- Мацько Л. І. Образ аудиторії. Подолання опору аудиторії // Риторика : навч. посіб / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. - Київ, 2003. – С. 182–185.
- Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. 2-е вид., стер. К.: Вища шк., 2006. 311с.
- Молдован В.В. Судова риторика. К.: ЮРИНКОМ, 2011.- 485с.
- Олійник О. Б. Взаємодія оратора й аудиторії. Ознаки аудиторії. Контакт оратора й аудиторії // Основи ораторської майстерності : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. Б. Олійник ; М-во освіти і науки України. - Київ, 2010. – С. 67–74.
- Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. К.: Кондор, 2010. 181 с.
- Освітній портал Київського національного університету будівництва і архітектури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: org2.knuba.edu.ua/
- Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.
- Хорошевський А. Промови, що змінили світ. - "Фоліо", 2021. - 314 с.
- Чалдіні Р. Психологія впливу. - Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2022. – 608 с.

Практичне заняття 4.

Промова гіпотетичного лауреата Нобелівської премії.

1. Підготувати і виголосити промову від імені гіпотетичного лауреата Нобелівської премії на будь-яку тему, що стосується галузі, в якій присуджена премія.
2. Відповіді на запитання аудиторії. Аналіз та обговорення виступів.

Рекомендована література:

- Абрамович С. Д. Структура ораторського твору. Логічні та емоційні засади промови // Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова; М-во освіти і науки України. – Львів, 2001. – С.5–172.
- Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. 2-е вид., стер. К.: Вища шк., 2006. 311с.
- Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. К.: Кондор, 2010. 181 с.
- Освітній портал Київського національного університету будівництва і архітектури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: org2.knuba.edu.ua/
- Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.
- Хорошевський А. Промови, що змінили світ. - "Фоліо", 2021. - 314 с.

Практичне заняття 5.

Рекламна промова.

1. Підготувати і виголосити рекламну промову, промову для презентації послуги/продукту.
2. Відповіді на запитання аудиторії. Аналіз та обговорення виступів.

Рекомендована література:

Абрамович С. Д. Мовленнєва комунікація : підручник / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова ; М-во освіти і науки України. - Київ : Центр навч.літ., 2004. - 472 с.

Карнегі Д. Як здобувати друзів і впливати на людей. – «КМ-БУКС», 2022. – 256 с.

Кінг Л. Як розмовляти будь з ким, будь-коли і будь-де. – «МонолитВizz», 2019. – 204 с.

Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально- практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с

Мацько Л. І. Образ аудиторії. Подолання опору аудиторії // Риторика : навч. посіб / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. - Київ, 2003. – С. 182–185.

Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. Посіб. 2-е вид., стер. К.: Вища шк., 2006. 311с.

Олійник О. Б. Взаємодія оратора й аудиторії. Ознаки аудиторії. Контакт оратора й аудиторії // Основи ораторської майстерності : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. Б. Олійник ; М-во освіти і науки України. - Київ, 2010. – С. 67–74.

Освітній портал Київського національного університету будівництва і архітектури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: org2.knuba.edu.ua/

Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с. Сагач Г. М. Ділова риторика: Мистецтво риторичної комунікації. — К.: Зоря, 2003.

Чалдіні Р. Психологія впливу. - Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2022. – 608 с.

Практичні заняття 6.

Судова промова.

1. Підготувати і виголосити промови на тему “Вирубання лісу під забудову” у ролі: прокурора; адвоката; підсудного (студенти довільно розподіляють ролі між собою).
2. Відповіді на запитання аудиторії. Аналіз та обговорення виступів.

Рекомендована література:

Бондаренко П.С. Судова промова. – Львів, 1972.

Георгізова І. Л. Навчально-методичний посібник з дисципліни «Судова риторика». Черкаси : Видавництво ФОП ПП Попадюк С. В., 2015. 48с.

Дячок М.Г. Ораторське мистецтво правника. – Хмельницький: ХІРУП, 2001. – 218с

Марченко О. В. Комунікативна культура юриста : навч. посібник [Електронний ресурс]. Дніпропетровськ : «Інновація», 2015. 200 с.

Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. 2-е вид., стер. К.: Вища шк., 2006. - 311с.

Молдован В.В. Судова риторика: нач. Посібн. - Юрінком Інтер. 2020 – 496 с.

Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. К.: Кондор, 2010. - 181 с.

- Олійник О. Прокурорська риторика: підручн. – Алерта., 2008. – 304 с.
- Олійник О. Б. Правова риторика : навч. посіб. : для студентів ВНЗ / О. Б. Олійник ; М-во освіти і науки України. - Київ : Кондор, 2010. - 166 с.
- Олійник, О. Б. Сучасна ділова риторика: навч. посіб. : [для студентів ВНЗ] / О. Б. Олійник ; [М- во освіти і науки України]. – Київ : Кондор, 2010. – 166 с.
- Олійник О. Б. Юридична риторика. Теорія та практика : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. Б. Олійник, В. В. Молдован; М-во освіти і науки України. - Київ : Кондор, 2009. - 214 с.
- Освітній портал Київського національного університету будівництва і архітектури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: org2.knuba.edu.ua/
- Осипова Н. П., Воднік В. Д., Клімова Г. П. та ін. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. [Електронний ресурс] Видання друге. За ред. проф. Н.П. Осипової.Х.: Одиссей, 2006. 144 с. URL : https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1An-CVQYRawDu_wWI66yxdXVKDljKaE1Z (дата звернення : 03.08.2018).
- Риторика: Загальна та судова. – К., 2002. Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496с.
- Ясинок М.М., Ясинок Д.М. Судові дебати: право, психологія, риторика. Видання третє. – Алерта., 2022. – 176 с.

Практичне заняття 7.

Промова експромтом.

1. Підготувати і виголосити промову на щойно задану тему експромтом.
2. Відповіді на запитання аудиторії. Аналіз та обговорення виступів.

Рекомендована література:

- Абрамович С. Д. Елементи художності та літературні прийоми в мові оратора. Зовнішня культура оратора // Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова; М-во освіти і науки України. – Львів, 2001. – С. 173–208.
- Карнегі Д. Як здобувати друзів і впливати на людей. – «КМ-БУКС», 2022. – 256 с.
- Кінг Л. Як розмовляти будь з ким, будь-коли і будь-де. – «МонолитBiz», 2019. – 204 с.
- Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально- практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
- Мацько Л. І. Образ аудиторії. Подолання опору аудиторії // Риторика : навч. посіб / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. - Київ, 2003. – С. 182–185.
- Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. К.: Кондор, 2010. 181 с.
- Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2019. – 625 с.
- Освітній портал Київського національного університету будівництва і архітектури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: org2.knuba.edu.ua/
- Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496с.
- Сагач Г. М. Ділова риторика: Мистецтво риторичної комунікації. — К.: Зоря, 2003.
- Сагач Г. М. Риторичний квітник: афористичний золотослів. — К., 2004. 63.
- Флемінг К. Книга Говорити легко та невимушено. Як стати приємним

співрозмовником. - Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля"., 2020. – 240 с.

Хорошевський А. Промови, що змінили світ. - "Фоліо", 2021. - 314 с.

Чалдіні Р. Психологія впливу. - Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2022. – 608 с.

ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ТА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Індивідуальне завдання підлягає захисту студентом на заняттях, які призначаються додатково. Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Студенти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг 18-24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми. Як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь студента у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях. Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до закінчення семестру. Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше, ніж за 1 тиждень до закінчення семестру. Викладач має право вимагати доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає вимогам.

Тематика індивідуальних завдань для студентів денної та контрольних робіт для студентів заочної форми навчання

- Міфологія красномовства
- Ораторське мистецтво стародавнього світу
- Оратори Давньої Греції: загальна характеристика риторичного ідеалу
- Оратори Гомерівської Греції
- Ораторське мистецтво Перікла
- Риторична майстерність Лісія
- Ораторське мистецтво Демосфена
- Ораторська спадщина Сократа
- Платон про предмет красномовства
- Внесок Аристотеля в теорії красномовства
- Риторика Стародавнього Риму
- Катон як оратор
- Марк Антоній Оратор
- Цицерон – великий римський оратор

- Гай Юлій Цезар – визначний політик, письменник, військовий полководець, засновник Римської імперії.
- Ораторське мистецтво в епоху імперії Квінтіліана
- Загальна характеристика ораторського мистецтва в період Середньовіччя
- Українські майстри ораторського мистецтва: спільне та особливе
- Риторика Київської держави
- Мовотворчість Івана Вишенського
- Мовна спадщина Григорія Сковороди
- Риторика в Києво-Могилянській академії (Інокентій Гізель, Лазар Баранович, Іоанікій Галятовський, Антоній Радивиловський, Стефан Яворський)
- Теорія красномовства Феофана Прокоповича
- Соціальне значення мистецтва красномовства
- Риторика як наука і навчальна дисципліна
- Основні розділи класичної риторики
- Стратегія і тактика промови
- Комунікативні ознаки мовлення
- Основні закони риторики
- Оратор і вимоги до нього
- Основні роди, види і жанри красномовства
- Логіка й емоції в промові
- Елементи художності та літературні прийоми в мові оратора
- Типи промов
- Зовнішня культура оратора
- Різновиди судових промов, їх засади і функції
- Неориторика - традиції і новаторство
- Метафора і її значення в мові як стилістичної фігури
- Культура мови і сучасна риторика
- ЗМІ та їх роль у житті суспільства
- Гомілетика - церковне красномовство
- Парламентська культура сучасних ораторів
- Образ сучасного політичного оратора.
- Мистецтво полеміки та дискусії
- Специфіка судової полеміки
- Роль ораторського мистецтва у кар'єрі юристів
- Теледебати як інструмент впливу на суспільство
- Роль інтернет-платформ у розвитку сучасної риторики
- Феномен відеоблогерів: риторичний аспект
- Стріми як зразок імпровізації в риторичній
- Особливості застосування вербаліки й невербаліки у коротких виступах (Тік-Ток, Reels тощо)

Методи контролю та оцінювання знань

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (залік, захист індивідуальної роботи тощо) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч., у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) можуть перевірятись на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Винятки становлять випадки зарахування публікацій Здобувачів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат. Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч., із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення - призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в онлайн-формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, опанування до виступу, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості умінь поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються Здобувачу за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску

до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Студенту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Студент має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання Змістовні модулі			Індивідуальна робота	Підсумковий тест (залік)	Сума балів
1	2	3			
10	10	30	20	30	100

Питання для підсумкового контролю

- Предмет і завдання риторики.
- Зв'язок риторики з іншими науками.
- Роль ораторського мистецтва в житті суспільства.
- Спадщина античних ораторів та її значення для розвитку сучасної риторики.
- Сократ як один із засновників риторичного мистецтва.
- Платон: філософ, оратор, письменник.
- Внесок Аристотеля у розвиток риторичної науки.
- Відмінності римської риторики від давньогрецької.
- Цицерон – найвидатніший серед ораторів Давнього Риму.
- Діяльність Гая Юлія Цезаря та її значення для європейської культури.
- Квінтіліан як основоположник педагогічної риторики.
- Видатні оратори Давньої Русі.
- Внесок Ф. Прокоповича у подальший розвиток вітчизняної риторики.
- Праці М. Ломоносова про ораторське мистецтво.
- Роль Києво-Могилянської академії в розвитку риторики.
- Основні закони взаємодії оратора з аудиторією.
- Значення культури мовлення для ораторської діяльності.
- Сучасні вимоги до оратора.
- Характеристика основних етапів підготовки до виступу.
- Роль верба ліки та невербаліки у публічному виступі
- Інтонційно-виразні засоби ораторського мистецтва.
- Психологічна культура і компетентність оратора.
- Причини невдалих виступів та способи їх усунення
- Загальні принципи побудови виступу.
- Місце риторики у юридичній діяльності.
- Етика ведення дискусії
- Аргументація у публічному виступі.
- Критичний аналіз промов як засіб вдосконалення ораторських навичок.
- Майстерність промовця у політичному житті суспільства.
- Ідеальний оратор минулого і сучасності – який він?

Методичне забезпечення дисципліни

Джерела:

- Арістотель. Поетика. – «Фоліо», 2018. – 160 с.
- Арістотель. Політика. Поетика. - / Пер. з давньогр.: Б. Тен, О. Кислюк. — Фоліо., 2023. — 512 с.
- Марк Аврелій. Розмисли. Наодинці з собою. Промови Марка Аврелія. – Андронум., 2021. – 116 с.
- Марк Туллій Цицерон. Про закони. Про державу. Про природу богів. – Пер. В. Литвинов. – 2020. – 393 с.
- Марк Туллій Цицерон. Тускуланські бесіди. Про обов'язки. – «Апріорі», 2021. – 440 с.
- Марк Туллій Цицерон. Філіппіки. Катон Старший, або Про старість. - «Апріорі», 2021. – 378 с.
- Платон. Держава. – Markobook., 2021. – 336 с.
- Платон. Діалоги. — Фоліо., 2022. – 349 с.

Плутарх. Порівняльні життєписи. — Стилет і стилос., 2023. — 480 с.
Сковорода Г.С. Зібрання творів в 4-х т.: Фоліо., 2023. — 2329 с.
Хорошевський А. Промови, що змінили світ. - "Фоліо", 2021. - 314 с.

Основна навчальна література

Підручники:

Олійник О. Прокурорська риторика: підручн. — Алерта., 2008. — 304 с.
Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. — 496 с.

Навчальні посібники:

Адамович А. Є., Шлеїна Л. І. А 28 Посібник-практикум з дисципліни «Основи ораторського мистецтва». Мелітополь: ФО-П Однорог Т. В., 2021. 93 с.
Білавич Г. Основи риторики і красномовства. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2020. 211 с.
Вандишев В., Перемолова О. Риторика в філософсько-комунікативному вимірі: навч. Посібн. — Кондор., 2017 — 492 с.
Гапотій В. Д. Основи ораторського мистецтва: навчально-методичний посібник. Мелітополь, ФОП Однорог Т.В., 2019. 168 с.
Зейкан Я.П., Лисак О.М., Барсук В.М. Вступна і заключна промова у кримінальному процесі. Навчально-практичний посібник. - "Алерта", 2020. - 202 с.
Лісовський П. М. Суспільна риторика: навч. посіб. для студентів ВНЗ — Київ : Кондор, 2018. — 244 с.
Марченко О. В. Комунікативна культура юриста: навч. посібник [Електронний ресурс]. Дніпропетровськ : «Інновація», 2015. 200 с.
Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. [Електронний ресурс] 2-е вид., стер. К.: Вища шк., 2006. 311с. URL: https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1An-CVQYRawDy_wWI66yxdXVKDIjKaE1Z.
Олійник О. Б. Риторика: навч. посіб. [Електронний ресурс] К. : Кондор, 2009. 170 с. URL : https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1An-CVQYRawDy_wWI66yxdXVKDIjKaE1Z.
Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. — К.: Кондор, 2018. — 166 с.
Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. — К.: Центр учб. літератури, 2019. — 625 с.
Осипова Н. П., Воднік В. Д., Клімова Г. П. та ін. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. [Електронний ресурс] Видання друге. За ред. проф. Н.П. Осипової.Х.: Одіссей, 2006. 144 с. URL : https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1An-CVQYRawDy_wWI66yxdXVKDIjKaE1Z (дата звернення : 03.08.2022).
Риторика: навч. посібн. (упор. Т.К. Ісаєнко, А.В. Лисенко). — Полтава: ПолтНТУ, 2019. — 247с.
Плотницька І. М., Левченко О. П. Ораторське мистецтво: навч.-метод. посібн. — ЦУЛ., 2021. — с.110.
Шинкарук В.Д., Теслюк В. М. Основи риторики: навч. Посібн. — Ліра-К. — 2021. — 320 с.
Ясинок М.М., Ясинок Д.М. Судові дебати: право, психологія, риторика. Видання третє. — Алерта., 2022. — 176 с.

Курси лекцій

Курс лекцій з дисципліни «Риторика». Уклад. Гольтер І.М. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2012. 46 с. URL : https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1AnCVQYPawDy_wWI6бухdXVKDIjKaE1.

Методичні праці

Риторика: Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань для студентів спеціальності «Право». Уклад. Л.Є. Коваленко. Київ–Тернопіль: КНУБА, ФО-П Шпак В.Б., 2023. 26 с.

Монографічні джерела, наукові статті:

Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. - Центр навчальної літератури. – 2019. – 284 с.

Борг Дж. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування. – «Фабула», 2019. – 304 с.

Кацавець Р.С. Судові промови державного обвинувача та адвоката-захисника у кримінальному судочинстві України. - ЦУЛ, 2014. - 150 с.

Карнегі Д. Як здобувати друзів і впливати на людей. – «КМ-БУКС», 2022. – 256 с.

Кінг Л. Як розмовляти будь з ким, будь-коли і будь-де. – «МонолитВizz», 2019. – 204 с.

Колотілова Н.А. Логіка і риторика: ретроспектива взаємозв'язку: монографія – Центр учбової літератури, 2021. – 272 с.

Куньч З. Й. Риторичний практикум. — Львівська політехніка., 2018. – 212 с.

Роудз М. Як розмовляти з ким завгодно. Впевнене спілкування в будь-якій ситуації. - Центр навчальної літератури. 2021. – 160 с.

Сергеїч П. Мистецтво промови в суді. – «Дакор», 2021. – 332 с.

Стотхарт К. Як знайти спільну мову. Впевненість і харизма при спілкуванні з особистостями різного типу. - «КМ-БУКС», 2021. – 304с.

Флемінг К. Книга Говорити легко та невимушено. Як стати приємним співрозмовником. - Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля"., 2020. – 240 с.

Хорошевський А. Промови, що змінили світ. - "Фоліо", 2021. - 314 с.

Чалдіні Р. Психологія впливу. - Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2022. – 608 с.

Інформаційні ресурси:

Бібліотека Київського національного університету будівництва і архітектури. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.knuba.edu.ua/>

Освітній сайт Київського національного університету будівництва і архітектури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: org2.knuba.edu.ua/

TEDx в Україні. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: TED.com